سرمقاله

پرهیز از خطاهای سیاستی

ادامه از صفحه۱

... درهم تنیدگی بحران اقتصادی کشور در این فاز از پیشرفتگی به لحاظ ابعاد کلان در بخش‌های مالی و بودجه‌ای، تراز پرداخت‌ها، پولی و از آن مهم‌تر اختلاف ثبت حساب‌ها در بخش‌های نهادی و فقدان نظام حاکمیتی و حکمیتی مناسب، کار را برای خروج نظام‌مند بسیار دشوار، اگر نه غیرممکن می‌سازد. در این فاز از بحران غالبا جز با ورود یک دستگاه برنامه‌ریزی مقتدر یا سازمان‌های بین‌المللی نمی‌توان بحران اقتصادی حاکم را فیصله داد. مشکل اصلی در این فاز بحران از آنجا نشأت می‌گیرد که ادامه پرش‌های قیمتی بالا در هر فاز منجر به تعطیلی بخش قابل توجهی از ساختارهای تولیدی و توزیعی و کوچک شدن اقتصاد و مآلا تشدید کوتاهی دوره‌های جهشی بعدی و افزایش دامنه پرش‌های آن خواهد شد. دستگاه برنامه‌ریزی کشور از زمان ایجاد در همه دوران حیات خود فاقد ظرفیت‌های کارشناسی تشخیصی، تحلیلی و اجرای برنامه‌های لازم برای فیصله دادن این گونه بحران‌ها بوده است و کماکان این وضعیت ادامه دارد.

اختلاف حساب‌های قابل توجه بین دستگاه‌ و بخش‌های نهادی حاصل اغماض، انکار و کتمان دهه‌های متوالی دشواری اوضاع پولی و مالی و نیز رسوب این ارقام در ترازنامه دستگاه‌ها و بالمآل کاهش قابل توجه جریان نقد بین دستگاه‌ها به لحاظ بازداشت و تصرف و اشاعه عدم اعتماد، وضعیت پیچیده‌ای را رقم می‌زند که خروج غیر نظام‌مند از آن جز با تقلیل تدریجی و جهش‌های مرحله‌ای ارزش پول ملی تا ارزش تقریبی صفر و لذا حل مشکلات به‌طور طبیعی، قابل درمان نخواهد بود.

تاریخچه‌مشکل

نطفه اصلی ظهور این مشکلات در اقتصاد ایران از سال ۱۳۸۴ با آغاز به کار مجلس هفتم و دولت نهم بسته شده است. اقتصاد ایران از سال ۱۳۸۵ در دولت نهم در مسیر اجرای سیاست‌های وارونه و غلط قرار گرفته و جز در سال‌های معدودی تاکنون در مسیر افول و رکود تولید و سرمایه‌گذاری به حرکت خود ادامه داده است. ویژگی عمده این وضعیت را می‌توان در وجود دستگاه‌های موازی و در دو ساحت ترجیح استفاده از سیاست‌های توزیعی به جای تشویق تولید، اشتغال، سرمایه‌گذاری و مداخله‌های مستقیم دولت در همه شئون بازار و زندگی اقتصادی کشور و اتکا بر مالیات تورمی در تامین مالی هزینه‌های دولت برشمرد. دولت نهم با معرفی سه برنامه عمده کمک‌های مستقیم نقدی، مسکن مهر و خصوصی‌سازی کوپن‌محور (Voucher based) موسوم به سهام عدالت، به‌صورت ناتوشته اجرای برنامه چهارم توسعه مصوب مجلس را در اولین سال اجرا به حالت تعلیق درآورد.

وارونگی و خطای سیاستی در طراحی و اجرای این سیاست‌ها به نحوی بوده است که دهه‌ها بلکه یک‌صد سال پیش از آن، اجرای این گونه سیاست‌های معطوف به از دست رفتن محوریت و وحدت و یکپارچگی بودجه دولت در تجهیز و تخصیص و نظارت یارانه‌ها و تامین مالی مسکن اجتماعی و خصوصی‌سازی کوپنی منسوخ شده و شکست این سیاست‌ها، خصوصا آثار منفی آنها در ایجاد و گسترش و تعمیق فساد روشن بوده است. به‌عنوان مثال موضوع انتقال کمک‌های معیشتی دولت مرکزی به مردم و اقشار کم‌درآمد که تا پیش از ابتدای قرن بیستم خارج از بودجه دولت‌های مرکزی مورد عمل قرار می‌گرفت، از ابتدای قرن بیستم در کشورهایی نظیر آمریکا، انگلیس و آلمان در قالب نظامات بیمه‌های اجتماعی نوین به داخل بودجه‌های دولت مرکزی انتقال داده شد و کمک‌های نقدی به دولت‌های محلی محول شد. این اقدام زمینه‌ای را فراهم کرد تا ضمن نظارت و کنترل بر نحوه مصرف و اصابت دقیق این وجوه به اهداف مورد نظر، مدیریت بودجه‌ای دولت‌های مرکزی به نحو موثرتری مورد مداقه قرار گیرد. شکست سیاست‌های خصوصی‌سازی کوپن‌محور پدیده جدیدتری در تجربه اقتصادی دهه‌های اخیر تلقی می‌شود؛ زیرا این سیاست‌ها پس از سقوط اتحاد جماهیر شوروی سابق در کشورهای جدیدا استقلال‌یافته مورد آزمون واقع شد و پس از روشن شدن ابعاد مفسده‌آلود آن متوقف شد.

تجدیدارزیابی به‌عنوان راه‌حل

این برنامه‌ها طی دوره هشت‌ساله دولت‌های نهم و دهم عمدتا بدون ثبت قطعی در ترازنامه و جریان نقد و تعهدی دولت و به‌صورت مختلط زیر خط و بالای خط دستگاه‌های اجرایی و بانک‌ها بدون دستورالعمل روشن به مرحله اجرا گذاشته شد. در طول دولت‌های یازدهم و دوازدهم تلاش بسیار به عمل آمد تا با تهاتر و تسویه‌حساب سه‌جانبه یا چهارجانبه (دولت، بانک مرکزی، بانک‌ها و دستگاه‌های مجری) بخش قابل توجهی از این دیون و تعهدات سرگردان از طریق دو مرحله تجدیدارزیابی دارایی‌های خارجی بانک مرکزی در اندازه‌های نجومی و موهومی (موهومی از جهت غیردقیق بودن رقم خالص دارایی‌های خارجی بانک مرکزی)، با بهبودی در حساب‌های مالی و جریان نقدی عاملان اجرا در اقتصاد، رفع و رجوع شود. اما به‌دلیل خاموش نشدن موتور محرکه جریان مالیات تورمی و ادامه تمسک به همان سیاست‌های وارونه و غلط، وضعیت اقتصادی کشور پیچیده‌تر از گذشته شده است.

ظهور مشکلات جدید اقتصادی

در سال ۱۴۰۰ دولت سیزدهم اقتصاد به هم ریخته و درهم پیچیده سرشار از دیون بلاتعهد و برنامه‌ها و تعهدات گسترده و سنگین مالی متکی بر مالیات تورمی را بدون هر گونه برنامه دقیق و روشنی برای اصلاح امور، تحویل گرفت. با توجه به ناهماهنگی‌های حاکم بر تیم اقتصادی دولت و اولویت‌ها و گزاره‌های گنگ نظیر مردمی کردن یارانه‌ها و امثال آن، این دولت حذف یکباره نرخ ارز ترجیحی، حذف یارانه‌های کالاهای اساسی، پرداخت نقدی مستقیم کمک‌های یارانه‌ای به خانوارها و افزایش ۵۷ درصدی حقوق و دستمزدها را در رأس برنامه‌های خود قرار داده است. دولت این اقدامات را قبل از تدوین هر گونه برنامه جامع مدون تدریجی برای جلوگیری از بروز آثار تورمی این سیاست‌ها و نیز ایجاد بسترهای اجرایی مناسب در این زمینه‌ها به‌صورت بیگ‌بنگی به مرحله اجرا گذارده است. توجه به این نکته بسیار اساسی است که این برنامه‌ها در راستای آنچه از آن به‌عنوان تقدم «اقدام و عمل» بر «برنامه» یاد شده و در شرایط بسیار سیال و متغیر محیطی دال بر تعدیل اقتصاد و تجارت جهانی با نظر به شوک طرف عرضه در حوزه کالاهای اساسی، به‌هم ریختگی زنجیره تامین و پیش‌بینی نزدیکی یک رکود تورمی سراسری بزرگ در جهان، اعلان و اجرا می‌شود.

با این حال اجرای افزایش ۵۷ درصدی دستمزدها تاثیر انقباضی خود را در طرف عرضه اقتصاد بر جای گذارده است. اگرچه هنوز مشخص نیست که برای خنثی‌سازی تاثیرات منفی این سیاست در افزایش هزینه‌های تولید و محدودیت عرضه و فروش، دولت چه سیاست‌هایی را در نظر گرفته است؟

این سیاست از دو منظر قابل نقد است. نخست حجم سنگین ارقام یارانه‌ای که به نظر می‌رسد تصویر روشنی از اندازه آنها در اختیار نباشد. با مداقه‌ای کارشناسانه نسبت به این برنامه، اندازه یارانه‌ها در کل برای سال جاری حدود ۵/۸ درصد GDP به ماخذ عدد سال ۱۴۰۰ خواهد بود (حدود ۵۵۰۰ هزار میلیارد ریال در سال جاری در مقابل GDP حدود ۶۵۰۰۰ هزار میلیارد ریال در سال ۱۴۰۰). اگرچه به ظاهر تامین این رقم از محل جابه‌جایی ارز ترجیحی (انتقال ارز ترجیحی به ارز نیمایی) به‌صورت خودکار امکان‌پذیر است، اما بحث اصلی در این خصوص افزایش قیمت جهانی کالاهای تحت پوشش است که نیاز تخصیص ارز را حداقل به میزان ۴۰ تا ۵۰ درصد بیش از سال قبل افزایش می‌دهد.

پیشنهادراه‌حل

برای درمان این مشکلات لازم است دولت چارچوبی تدوین کند که از انجام خطای سیاستی و تکرار عدم کارآیی‌های معمول پرهیز جدی داشته باشد. برای مقابله با آتش باید ابتدا منشأ آتش خاموش شود. در قدم بعدی ضروری است که برنامه‌های دولت در دوره‌های کوتاه‌مدت و بلندمدت تفکیک شود و مورد مداقه قرار گیرد. در کوتاه‌مدت پرداختن به جزئیات برنامه دولت در موارد ذیل بسیار اساسی و ضروری است؛ نان، سایر کالاهای اساسی غیرنان، دارو و درمان و تامین اجتماعی (هر سه موضوع مرتبط با حذف ارز ترجیحی)، تبصره‌های ۱۱، ۱۴، ۱۵ و ۱۶ (ناظر بر مسکن، هدفمندی، اوراق مالی و تسهیلات تکلیفی بانک‌ها) قانون بودجه سال جاری، کمک به صندوق‌های بازنشستگی و سامان‌دهی سهام عدالت. در بلندمدت مسائل اقتصاد ایران عمدتا به این شرح قابل ذکر است: یکسان‌سازی نرخ ارز، ورود مجدد به عرصه بازارهای جهانی، آب و محیط زیست، حکمرانی مناسب و رقابت و انحصار، اصلاح نظام بانکی و اجرای سیاست‌های معطوف به تثبیت تورم.

غلبه بر تمایلات هیجانی دولت در جهت گسترش اقتصاد توزیعی و یارانه‌ای بدون نظر به تولید، رشد، سرمایه‌گذاری و اشتغال و اجرای طرح‌های زیرساختی اساسی، یک چالش بزرگ در زمان حاضر تلقی می‌شود. علاوه بر آن دولت باید ظرفیت‌های فکری و اجرایی و کارآیی دستگاه بوروکراسی کشور را برای مقابله با این چالش‌ها به‌شدت و سرعت گسترش دهد. برقراری چارچوب گفتمان ملی و کارشناسی در این زمینه‌ها آن هم در شرایط بسیار حساس فعلی با توجه به برنامه‌ها و هزینه‌های سنگین خروج از بحران، عدم مرکزیت ایجادشده در تجمیع و انباشت درآمدهای ارزی نفت و تعهدات مالی اجرای طرح‌های توسعه‌ای و زیرساختی منطقه‌ای بعضا خارج از حیطه کنترل دولت، در اجرای این ماموریت‌ها بسیار پراهمیت است.

محمدهادی مهدویان
Alborz.payam@gmail.com

در آیین بهره برداری از نخستین پارک علم و فناوری کشاورزی در کرج مطرح شد:

سهم شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی کمتر از ۵ درصد

۴۴ درصد فارغ التحصیلان دانشگاهی بیکار هستند

آیین بهره برداری از نخستین پارک علم و فناوری کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران که در مرکز آموزش عالی امام خمینی (ره) ایجاد شده، روز گذشته با حضور سید جواد ساداتی نژاد، وزیرجهاد کشاورزی و جمعی از مسئولان برگزار شد.

به گزارش خبرنگار پیام آشنا، وزیر جهاد کشاورزی از تعیین عوارض برای صادرات محصولات آب بر در قانون بودجه ۱۴۰۱ خبر داد و گفت: از امسال صادرات محصولات آب بر عوارض دارد. باید در الگوی کشت محصولات آب‌بر را به کشور وارد و به سمت محصولات اساسی و غلات در کشاورزی برویم.

سید جواد ساداتی نژاد گفت: ضرورت افزایش بهره‌وری در کشاورزی اجتناب ناپذیر است که مسیر آن از علم و فناوری در کشاورزی می‌گذرد و این پارک مسیر را برای این موضوع هموار می‌کند. وی با بیان اینکه رهبر معظم انقلاب به حوزه کشاورزی تاکید و رسالتی سنگین برای ما ایجاد کرده‌اند، تصریح کرد: همه امکانات طبیعی مهیاست و کشاورزی ایران تشنه علم و فناوری ست. در شرایط جهانی امروز موضوع امنیت غذایی بسیار اهمیت دارد و اولویت اول است. امکان ندارد به اقتدار غذایی برسیم مگر از مسیر علم و فناوری.

به گفته وزیر جهاد کشاورزی چالش آینده جهان چالش غذاست و کشورها در این زمینه با هم رقابت می‌کنند. حوزه غذا به قدری مهم است که تمام قوانین کشورها در همین راستا تغییر یافته است.

ساداتی نژاد افزود: بنابراین امسال ماموریت بزرگی برای تولید داخل داریم. افزایش قیمت خرید تضمینی گندم یک پیام بزرگ برای ما داشت. در اولین جلسه، آیین‌نامه دانش‌بنیان را به دولت بردیم و بر اساس این نقشه راه حرکت می‌کنیم.

وی افزود: در زمینه گندم تلاشمان این است که کاشت قراردادی را در این زمینه پیش ببریم. پیش بینی این است بتوان تا ۳۰ درصد تولید را رشد داد و سازمان تات مهمترین پشتوانه است.

وی ادامه داد: باید کشاورز سازمان تحقیق، ترویج و آموزش کشاورزی را به عنوان پشتوانه بشناسد و بذور مورد تایید تات را بی دغدغه استفاده کند. بنابراین تحول کشاورزی در دولت سیزدهم به پشتوانه سازمان تات است و به برنامه ریزی و نگاه نو و تغییراتی در آیین نامه ها نیاز دارد.

ساداتی نژاد اظهار کرد: به عنوان وزیر کشاورزی حاضرم ساختمان های وزارت کشاورزی را بفروشم و خرج توسعه علم و فناوری در کشاورزی کنم. چون کشاورزی ما تشنه علم و فناوری است.

وی با اشاره به اینکه از شهریور باید الگوی کشت را ابلاغ کنیم، گفت: از امسال صادرات محصولات آب بر عوارض دارد. باید در الگوی کشت محصولات آب بر را به کشور وارد و به سمت محصولات اساسی و غلات در کشاورزی برویم. در این راه مهمترین پشتوانه سازمان تات است. و این پارک علم و فناوری نیز برای حضور شرکت‌های دانش بنیان بسیار ارزشمند است.

وی با اشاره به طرح مردمی سازی یارانه ها، گفت: این طرح در حوزه تولید است و با تولید قراردادی سعی می‌کنیم با خرید تضمینی و حمایت از تولید، دغدغه تولید کننده را از بین ببریم.

وزیر جهاد کشاورزی ادامه داد: تولیدکننده و مصرف‌کننده در کنار هم هستند و اگر تولید صورت نگیرد صحبت در مورد قیمت هم ممکن نیست و مردم همه حامی تولیدکننده و دامدار و باغدار هستند. حمایت از تولیدکننده در واقع حمایت از مصرف کننده است. در شرایط آشوب جهانی باید به تولید کننده قوت قلب بدهیم.

۴۴ درصد فارغ التحصیلان دانشگاهی بیکار هستند

علی خیرالدین، معاون نوآوری وزارت علوم، تحقیقات و نوآوری تصریح کرد: ۴۹ پارک علم و فناوری در کشور داریم که از این تعداد ۱۱ پارک دانشگاهی و چهار پارک سازمانی است.

وی افزود: یک سال در شورای گسترش با پارک علم و فناوری کشاورزی توافق کرده‌ایم و در این مدت پیشرفت‌های خیلی خوبی اتفاق افتاده است و ۴۵ شرکت دانش بنیان مستقر شده‌اند.

وی با اشاره به تعاملات خوب با مجموعه کشاورزی، تصریح کرد: جهاد کشاورزی اولین وزارتخانه‌ای بود که آیین‌نامه سال را تصویب کردو یکی از مصوبات آن ایجاد پردیس‌های فناوری و نوآوری بود که به عنوان دهکده‌های فناوری ونوآوری شکل بگیرند.

به گفته این مسئول تفاهم برای راه اندازی ۱۰ دهکده نوآوری در ده استان بود که دو دهکده اجرایی شده و در افتتاح اولین دهکده در خراسان رضوی تعداد زیادی شرکت دانش‌بنیان فعال شد.

وی با اشاره به مشکل استفاده نکردن از دانشگاهیان در بازار کار گفت: برای این منظور طرحی با عنوان دستیار فناوری برنامه‌ریزی شد. مشکل این است فارغ‌التحصیلان نمی‌توانند وارد بازار کار شوند و حدود سه میلیون و ۱۳۰ هزار بیکار با سواد داریم که از این تعداد یک میلیون و ۳۹۰ هزار نفر دانش آموخته‌دانشگاهی هستند. یعنی نتوانسته‌ایم حدود ۴۴ درصد از فارغ التحصیلانمان را وارد بازار کار کنیم.

سهم شرکت‌های دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی کمتر از ۵ درصد

مجتبی خیام‌نکویی، رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با اشاره به اینکه کمتر از پنج درصد کل شرکت‌های دانش بنیان در زمینه کشاورزی هستند، گفت: هدف گذاری کرده‌ایم که این میزان تا پایان سال ۱۴۰۱ به بیش از ۲۰ درصد برسد.

وی تصریح کرد: جهاد کشاورزی موفق شد اولین پارک ملی علم و فناوری کشاورزی و منابع طبیعی را در البرز افتتاح کند.

خیام نکویی البرز را استان علم و فناوری کشاورزی عنوان کرد و گفت: حدود ۴۵ درصد از موسسات تحقیقاتی کشاورزی کشور در البرز از ۲۰ موسسه تحقیقاتی کشاورزی ۹ موسسه در البرز است.

رئیس سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی با اشاره به اینکه سازمان تحقیق، آموزش و ترویج کشاورزی امسال با نامگذاری سال دانش بنیان و کشاورزی توسط رهبر بار سنگینی را بردوش دارد، اظهار کرد: خوشبختانه با همکاری با وزارت علوم امروز بخشی از برنامه هایمان محقق شد.

وی ادامه داد: طبق مصوبه ۲۷ فروردین امسال باید تعداد شرکت های دانش بنیان را به ۲۰ درصد کل شرکت ها برسانیم. تعداد ۶۷۰۰ شرکت دانش بنیان داریم که بیش از ۳۰۰ شرکت در بخش کشاورزی فعال است. در حالی این تعداد باید به بیش از ۱۲۰۰ شرکت دانش‌بنیان در حوزه کشاورزی برسد.

معاون وزیر جهاد کشاورزی تصریح با اشاره به اینکه کمتر از ۵ درصد از کل شرکت‌های دانش بنیان کشاورزی است، گفت: هدف گذاری کرده ایم که این میزان تا پایان سال ۱۴۰۱ به بیش از ۲۰ درصد برسد. با توجه به تعداد شرکت‌های کشاورزی باید بیش از هزار شرکت دانش بنیان در سال جاری داشته باشیم.

پارک علم و فناوری کشاورزی البرز با هدف تحقق شعار سال افتتاح شد

مجتبی عبداللهی، استاندار البرز گفت: در راستای مطالبات مقام معظم رهبری درباره توسعه کشاورزی بویژه دانش‌بنیان باید اقدامی ویژه در دستور کار قرار دهیم که افتتاح پارک علم و فناوری کشاورزی در این جهت است.

او با اشاره به شعار سال و تأکیدات مقام معظم رهبری در خصوص توسعه دانش بنیان، افزود: البرز در حوزه‌های مختلف تولید و صنایع دانش بنیان کشور مؤثر و فعال است.

عبداللهی ادامه داد: بخش عمده و مهمی از تحقیقات کشاورزی کشور در البرز صورت می‌گیرد و محققان در این استان دستاوردهای ارزشمندی را رقم می‌زنند.

استاندار البرز گفت: ظرفیت‌ها و استعدادهای نهفته ای در حوزه کشاورزی البرز وجود دارد که باید در مسیر شکوفایی آنها برنامه محور وارد عمل شویم.

وی افزود: در راستای مطالبات و راهبردهای مقام معظم رهبری در خصوص غذای پایه و توسعه کشاورزی بویژه دانش بنیان باید اقدام ویژه ای در دستور کار قرار دهیم که افتتاح این پارک در جهت نیل به این هدف بزرگ است.

عبداللهی گفت: ایران از بدو پیروزی انقلاب اسلامی همواره در تحریم‌های ناجوانمردانه بوده از این رو باید برای گسترش فناوری‌های نوین در حوزه‌های مختلف تلاش مضاعف‌تری داشته باشد.

وی افزود: به طور قطع تاکنون با همت دانشمندان و محققان داخلی دستاوردهای بزرگی حاصل شده ولی برای دست یابی به فناوری‌های نوین دنیا باید همچنان در تلاش باشیم.

استاندار البرز گفت: امید است با توجه به اقداماتی که در البرز شکل گرفته شاهد تحولات شگرفی در جهت تولیدات دانش بنیان کشاورزی و صنایع مربوطه در کشور باشیم.

مدیریت بحران البرز هشدارداد:

بیماران قلبی و تنفسی البرز از حضور در فضاهای باز خودداری کنند

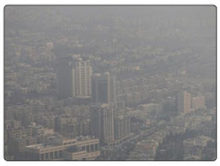

مدیر کل مدیریت بحران البرز با اشاره به کاهش کیفیت هوا از افراد آسیب پذیر به ویژه بیماران قلبی و تنفسی استان خواست تا از حضور بلند مدت در فضاهای باز خودداری کنند.

به گزارش پیام آشنا، محمد رضا فلاح نژاد افزود: به علت کاهش کیفیت هوا افراد آسیب پذیر شامل کودکان، سالمندان و بیماران تنفسی حتی الامکان از حضور بلند مدت در فضای باز خودداری کنند.

وی ، محکم کردن سازه های موقت، تابلوهای تبلیغاتی، احتیاط در عبور از مجاورت ساختمان های نیمه کاره، تمهیدات لازم جهت جلوگیری از خسارات به دلیل وزش باد شدید به ویژه عصرها را از دیگر توصیه ها دراین زمینه برشمرد.

فلاح نژاد تاکید کرد: اعضای ستاد پیشگیری، هماهنگی و فرماندهی عملیات پاسخ به بحران البرز، شهرستان وشهرداران ضمن آگاهی از وضعیت جوی اعلام شده، اطلاع رسانی و هشدار به موقع از طریق رسانه های محلی را باید داشته باشند.

وی یاد آورشد: همچنین همکاری با نیروهای امدادی ، راهداری، امورحمل ونقل جاده‌ای ، پلیس راه ، راهور و عوامل مردمی استان البرز در این زمینه مورد انتظار و الزام خواهد بود .

مدیر کل مدیریت بحران استانداری البرز تاکید کرد: این وضعیت نامناسب هوا از تا روز چهارشنبه هفته جاری ادامه دارد.

سرپرست دادسرای مجتمع ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی اعلام کرد

انسداد پنج هزار حساب بانکی در زمینه معاملات طلا و ارز

سرپرست دادسرای مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی از انسداد بیش از پنج هزار حساب بانکی و دستگیری حدود ۵۰ نفر در جریان برخورد با معاملات فردایی طلا و ارز خبر داد.

به گزارش پیام آشنا، رضا نجفی سرپرست دادسرای مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی در نشست مشترک رئیس کل دادگستری تهران با قضات این مجتمع با تشریح علل بروز اطاله در فرایند رسیدگی‌های قضایی و در پرونده‌های مطروحه گفت: زمانی که یک پرونده اقتصادی از صفر شروع می‌شود در قریب به اتفاق این موارد نیاز به ردیابی مالی است که این امر، بسیار زمان‌بر خواهد بود.

سرپرست دادسرای مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی خاطرنشان کرد: نکته دوم؛ فقدان ضابط ویژه مستقر و در اختیار است و همین امر سبب می‌شود که مستندسازی پرونده‌ها به سختی صورت گیرد.

وی در ادامه از انسداد بیش از پنج هزار حساب بانکی در حوزه برخورد با معاملات فردایی ارز و طلا و با ورود دستگاه قضایی در چند روز اخیر خبر داد و گفت: همچنین حدود ۵۰ نفر در جریان طرح برخورد با معاملات فردایی ارز و طلا دستگیر شده‌اند.

نجفی با اشاره به اقدامات دادستانی در جهت برخورد با کانال‌ها و سامانه‌هایی که در حوزه معاملات فردایی ارز و طلا فعالیت می‌کنند، گفت: برخی از لیدرها و ادمین‌های این کانال‌ها که اقدام به قیمت‌سازی می‌کنند، شناسایی و اقدامات لازم در حال انجام می باشد.

سرپرست دادسرای مجتمع تخصصی ویژه رسیدگی به جرایم اقتصادی در پایان گفت: در سال جاری قریب به هزار و ۳۲۸ میلیارد تومان رد مال انجام شده است.

اولین کارت زرد مجلس به دولت سیزدهم

نمایندگان مجلس شورای اسلامی از توضیحات وزیر صمت درباره گرانی قیمت کالاها قانع نشدند و به وی کارت زرد دادند.

به گزارش پیام آشنا، در جلسه علنی دیروز مجلس شورای اسلامی سوال محمد وحیدی از سیدرضا فاطمی امین مبنی بر ضعف عملکرد وزارت صمت در کنترل قیمت کالاها در دستور کار قرار گرفت.

پس از ارائه توضیحات وزیر صمت، نماینده سوال کننده گفت: این سوال پنج ماه پیش در کمیسیون مربوطه مورد بحث و بررسی قرار گرفت و وزیر صمت قول داد این مشکلات را حل کند اما حل نشد.

نماینده مردم بجنورد در مجلس شورای اسلامی تصریح کرد: با توجه به اینکه اقدامی در این زمینه انجام نشد و به احترام به ۳۷ نماینده دیگری که این طرح سوال را امضا کردند، بنده از پاسخ‌های وزیر قانع نمی‌شوم و خواستار آن هستم توضیحات وی به رأی نمایندگان گذاشته شود.

نمایندگان مجلس شورای اسلامی با ۹۱ رأی موافق، ۱۴۱ رأی مخالف و ۱۰ رأی ممتنع از مجموع ۲۴۶ نماینده حاضر در جلسه علنی پاسخ‌های فاطمی امین به علت عدم کنترل قیمت‌ها را قانع کننده ندانستند و به این ترتیب مجلس اولین کارت زرد را به دولت سیزدهم داد.

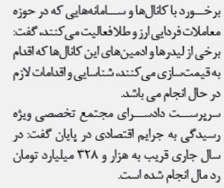

یادداشت

کارآمدی اقتصادی دولت‌ها

در یک تمثیل می‌توان مداخلات اقتصادی دولت‌ها را شبیه مداخلات پزشکی در بدن انسان دانست. مداخلات در بدن انسان در طیفی قرار می‌گیرند که از ۱- اصلاح موی سر (که دوباره رشد کرده و به جای خود برمی‌گردد)، ۲- جراحی آپاندیسیت (که یک بخش ظاهرا بی‌کارکرد بدن، بدون هیچ زیانی حذف می‌شود)، ۳- جراحی مغز استخوان (که بیمار سرطانی را بهبود می‌بخشد) و نهایتا ۴- بهبود سلامت و افزایش موثر دوره میانسالی (از طریق تامین داروها، مکمل‌ها و ورزش) دانست. در نوع اول، اگرچه جامعه در ظاهر زیبا و گاهی بزک می‌شود، اما با تاخیری کم‌وبیش اندک، دوباره مسائل و مشکلات مانند موی فرد رشد می‌کند و به جای پیشین بازمی‌گردد. داستان پرداخت مستقیم معادل یارانه سوخت و سپس افزایش آن به ۴۰۰ هزار تومان به‌دلیل تورم، از همین جنس است. در نوع دوم نیز، با همه سروصدا و خونریزی، کارآمدی افزایش نمی‌یابد. پرسش اصلی آن است که چرا بسیاری از دولت‌ها یا خود تمایل دارند یا ناخودآگاه عملا به ورطه مداخلات نوع اول و دوم می‌افتند.

در دهه‌های گذشته، فارغ از حکومت و دولت حاکم، انواعی از سیاست‌های اقتصادی در کشور به‌کار گرفته شد که آنها را نیز می‌توان در یک دسته‌بندی کلی و در تناظر با دسته‌بندی بالا، به سیاست‌های معطوف به مصرف (اعم از مخارج ۱- خصوصی و ۲- دولتی مانند یارانه و افزایش حقوق و دستمزد) و سیاست‌های معطوف به سرمایه‌گذاری (با محوریت ۳- مدیریت دارایی‌های مالی مانند مدیریت بورس و تسهیلات بانکی یا ۴- توسعه دارایی‌های واقعی مانند حمایت از توسعه کسب‌وکارهای خصوصی) تقسیم کرد.

در این ادوار، به‌صورت مشخص بیشترین تمرکز بر سیاست‌های معطوف به مصرف (۱ و ۲) بوده است. سیاست‌های نوع ۳ کمتر به ذائقه مردم نشسته است: چراکه از شمولیت کافی برخوردار نبود. مزایای صندوق ذخیره ارزی شامل گروه‌های معدودی از مردم و فعالان اقتصادی شد. در بهترین حالت نیز واحدهای پتروشیمی ایجاد شده‌اند که با وجود ثروت‌افزایی، مناطق فقیری مانند شهرک طالقانی و تخریب محیط زیست دریایی در ماهشهر را در کنار داشته‌اند.

در این دوره‌ها، سهم سیاست‌های نوع چهارم (با هدف تشکیل دارایی واقعی) در اقتصاد به‌شدت پایین بوده است. به همین علت نیز بسیاری از افراد دارای پتانسیل، تخصص و ایده که به‌قاعده باید مشمول حمایت و تحرک‌بخشی قرار می‌گرفتند، با محروم ماندن از آن، راهی کشورهای دیگر شدند. در بسیاری موارد مانند برنامه بنگاه‌های زودبازده، سیاست‌های ایجاد دارایی مالی (سیاست‌های پولی) منجر به شکل‌گیری بنگاه نیز نشدند. حتی سیاستگذار دغدغه‌ای درباره حمایت و توسعه بنگاه‌های اقتصادی ایجادشده حاصل از سیاست‌های پولی خود نداشته و گاهی بیش از آن، نظاره‌گر افول و ورشکستگی بنگاه‌ها توسط کارگزاران حاکمیتی بوده است. در برنامه اشتغال روستایی از محل منابع صندوق توسعه ملی در دولت دوازدهم نیز اصرار بر توزیع منابع ۱/۵ میلیارد دلاری بین گروه‌های هدف طی ۴ ماه بوده است. در این سال‌ها بیشترین سهم از بودجه کشور به حمایت مستقیم از گروه‌های آسیب‌پذیر اقتصادی با روندی فزاینده، اختصاص یافت.

به این‌ترتیب و به قاعده موجود در کشور، حتی اگر تحریم‌ها نیز برداشته شوند و منابع ارزی حاصل از نفت نیز در اختیار کشور قرار گیرد، همچنان در بر همان پاشنه تخصیص منابع به مخارج خصوصی و دولتی خواهد چرخید و بخش واقعی اقتصاد از عینک دستگاه فکری سیاستگذاران به خوبی دیده نمی‌شود: هرچند شعار آن به تکرار داده شود. وزن سیاست‌های معطوف به مدیریت مخارج مصرفی به قدری در اقتصاد کشور بالاست که اجزا و پیامدهای آن مانند کسری بودجه و تورم اجازه تاثیر را به سیاست‌هایی مانند تعدیل و شوک‌درمانی قیمتی نمی‌دهند یا این نوع درمان‌های نوع سومی و تجویزهای نئوکلاسیک، سبب‌ساز بحران‌های اجتماعی می‌شوند. تجربه جهانی نشان می‌دهد سیاست‌های نوع اول و دوم همان قدر که موجب رضایت طبقات پایین اقتصادی می‌شود، دهک دهم و چند صدک بالا را ثروتمندتر می‌کند. این امر در جوامعی مانند ایران به‌دلیل نبود طبقه سرمایه‌دار کلاسیک، در قالب افزایش نرخ فساد بروز داده می‌شود. اما با همه این ویژگی‌ها، چرا دولت‌ها در کشورهای مختلف سیاست‌های نوع اول و دوم را باز تکرار می‌کنند؟

مساله اساسی در تبیین این رفتار آن است که دولت پیوسته در مقابل ترجیحاتی قرار دارد که به منافع طبقات مرجع او مربوط است و پیوسته ناچار است برای حداکثر ساختن مطلوبیت خود دست به «گزینش» بزند. دولت به‌ویژه در کشورهای دارای انتخابات، ضرورتا شرایطی ایجاد می‌کند که بتواند خود را باز تولید کند و برای تداوم و تکرار خود برخی از منافع را بر برخی دیگر ترجیح می‌دهد.

حتی دولت‌هایی که از مشروعیت قانونی کمتری برخوردارند، کوشش می‌کنند با نشان دادن کارآمدی که همانا بهبود مولفه‌های اقتصادی زندگی تعداد بیشتری از مردم است، مشروعیت کارکردی کسب کنند. سعی می‌کنند سیمای ساختاری متناسب را به‌وسیله اهمیت دادن به تامین منافع گروه‌های خاص نشان دهند. تنها زمانی می‌توان از منافع طبقات خاص سخن گفت که ترتیبات نهادی متناسب با آنها در کشور شکل گیرد. به نظر می‌رسد آنچه در کشور مشاهده می‌شود، حاصل دهه‌ها اعمال سیاست از نوع اول و دوم و گاهی سوم و شکل‌گیری نهادهای معطوف به آنهاست که هدف آنها تامین منافع طبقات پایین درآمدی بوده، اما پاسخ عکس داده است: چراکه این دست سیاست‌ها معمولا منجر به شکل‌گیری و پایداری کارآفرینی و کسب‌وکار اقتصادی نمی‌شوند، بلکه به‌عکس، جایگزینی واردات، تورم، کسری تراز ارزی و مانند آنها را به دنبال دارند: سیاست‌هایی مانند ارائه یارانه مستقیم و غیرمستقیم به مردم و به بنگاه‌ها مانند اصلاح موی سر است که با تاخیر فاز به شکل قبل برمی‌گردد و هیچ‌گاه بهبودی پایدار اقتصاد کشور و آحاد جامعه را به دنبال ندارد. در بسیاری از موارد مانند تجربه پرون در آرژانتین، رضایت جمعی در طبقات پایین جامعه ایجاد می‌شود: اما در درازمدت امر «تشکیل دارایی واقعی» در اقتصاد حاصل نشده و افول اقتصادی را به دنبال دارد یا اینکه با شوک‌های کوچک دچار مشکل می‌شود. آرژانتین قبل از پرون، از نظر ثروت‌زایی از کشورهایی مانند ایتالیا نیز بالاتر ایستاده بود: اما پس از آن سقوط قابل توجهی داشت. در کشورهایی مانند ایران، معمولا به‌دلیل احساس نیاز به سرمایه‌گذاری و در عین حال افول طبقه سرمایه‌گذار صنعتی، امر سرمایه‌گذاری به گروه‌های متمایل یا خود دولت‌ها سپرده می‌شود که این امر فسادهای گسترده را به دنبال دارد.

کاهش فقر در کوتاه‌مدت شاید برای دولت‌ها مشروعیت (رای‌آوری و تکرار) بیاورد، اما نماد کارآمدی دولت، تولید به صرفه و اقتصادی و اشتغال مبتنی بر آن است. این نوع کارآمدی از طریق اصلاح نوع اول (موی سر) حاصل نمی‌شود و پیش نیاز آن توانمندسازی کسب‌وکارهای اقتصادی با هدف ایجاد دارایی واقعی (ثروت و اشتغال مولد) است. نکته مهم‌تر آن است که رویکرد متمایل به سیاست‌های نوع ۱ و ۲، به‌صورت غیرمستقیم نیازمند آن است که فقر را بازتولید کند تا با ادعای حمایت از فقرا (رای‌دهندگان) مشروعیت خود را تداوم بخشد و این همان قرار گرفتن در «دور باطل فقر ملی» یا «تله فقر ملی» است.

افزایش سهم بودجه از تولید ناخالص ملی و حتی رساندن آن به بالای ۹۰ درصد در برخی سال‌ها، بیش از هرچیز بیانگر وجود شرایطی در اقتصاد سیاسی کشور است که قطعا نیازمند ریل‌گذاری جدیدی است که طی آن سیاستمداران و سیاستگذاران اساسا از تله تجربه‌شده در سطح جهان، یعنی تله نشان دادن کارآمدی از طریق تامین نیازها و خواسته‌های فوری (مانند حداقل کالری بنا به توصیه اخیر یکی از سیاسیون) پرهیز کنند و به اقتصاد و کسب‌وکار به‌صورت فراگیر بپردازند. سایر امور سیاسی و امنیتی در واقع پیش‌نیازهای این امرند.

عیسی منصوری
Alborz.payam@gmail.com